

Dyddiad	20fed Rhagfyr 2024
Adran	Addysg
Awdur	Rhys Meredydd Glyn

1. Pa bolisiau a chynlluniau sydd mewn lle o fewn eich adran er mwyn cyfrannu at amcanion y strategaeth iaith? Nodwch y maes blaenoriaeth (blynyddoedd cynnar, dysgu, gwaith a gwasanaeth, y gymuned neu ymchwil a thechnoleg)

e.e

Enw

Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (Blynyddoedd cynnar a dysgu):

Mae'r maes hwn yn cael sylw penodol yng Nghynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA) ac mae mesurau penodol wedi eu llunio i fonitro cynnydd.

Crynodeb byr

Sicrheir bod pob lleoliad Blynyddoedd Cynnar yn gosod sylfaen gadarn ar gyfer y Gymraeg, a sicrhau fod pob plentyn yn cael asesiad sgiliau iaith, Llythrennedd a Chyfathrebu yn y Gymraeg ar fynediad ac ar derfyn addysg feithrin rhan amser ac ar ddiwedd y Cyfnod Sylfaen.

Polisiau a chynlluniau strategol perthnasol:

Cynllun Strategol y Gymraeg Mewn Addysg Cyngor Sir Gwynedd:

Mae CSGA Gwynedd yn adlewyrchu gweledigaeth y Cyngor i greu cyfundrefn addysg Gymraeg a dwyieithog sydd yn rhoi anghenion holl ddysgwyr y sir yn ganolog. Mae'r cynllun yn gosod ymrwymiad a chyfeiriad clir ar gyfer sicrhau bod dysgwyr Gwynedd yn cyflawni'r safonau uchaf er mwyn cynnal yr iaith, diwylliant a'r economi yn lleol.

Polisi Iaith Addysg Gwynedd:

Nod Polisi Iaith Addysg Gwynedd yw sicrhau bod holl ddisgyblion y sir yn meddu ar sgiliau ieithyddol priodol yn y Gymraeg a'r Saesneg. Disgwylir i'r ddarpariaeth fod yn addas i alluogi pob disgybl i ddatblygu'n hyfedr ddwyieithog. Yn y cyd-destun hwn disgwylir i ysgolion barhau i feithrin sgiliau'r disgyblion hynny sy'n Gymry Cymraeg, a chyflwyno'r Gymraeg i'r rhai hynny sy'n newydd ddyfodiaid i'r sir.

Disgwylir hefyd i holl sefydliadau addysg y sir adlewyrchu ac atgyfnerthu'r polisi yn eu gweinyddiad, eu bywyd cymdeithasol a'u trefn fugeiliol yn ogystal a'u darpariaeth gwricwlaidd ac allgyrsiol.

Strategaeth Genedlaethol Cymraeg 2050- Miliwn o Siaradwyr Cymraeg:

Fel mae teitl y strategaeth yn awgrymu mae Llywodraeth Cymru am weld nifer y rhai sy'n siarad Cymraeg yn codi i filiwn erbyn y flwyddyn 2050.

Fframwaith Genedlaethol y Siarter Iaith:

Mae rhaglen y Siarter Iaith yn cyfrannu at Cymraeg 2050 drwy anelu i ysbrydoli plant a phobl ifanc i ddefnyddio a mwynhau'r Gymraeg ymhob agwedd ar eu bywydau. Mae'r Siarter Iaith yn rhan o gyfres o raglenni Llywodraeth Cymru sy'n anelu at gynyddu defnydd plant a phobl ifanc o'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd anffurfiol.

Cwricwlwm i Gymru:

Mae rhaglen y Siarter Iaith yn cefnogi Cwricwlwm i Gymru gydag egwyddorion y rhaglen yn cefnogi'r pedwar diben er mwyn creu dygwyr uchelgeisiol, cyfranwyr mentrus, dinasyddion egwyddorol ac unigolion iach a hyderus sy'n barod i fyw bywyd cyflawn fel

aelodau gwerthfawr o'u cymdeithas. Mae'r Siarter yn rhan integredig o Gwricwlwm i Gymru, yn pontio rhwng elfennau o'r cwricwlwm gan ychwanegu at brofiadau addysgiadol ynghyd â chyfoethogi profiadau allgyrsiol ac amser chwarae anffurfiol.

Bil Y Gymraeg ac Addysg:

Bwriad Llywodraeth Cymru yw rhoi ar y Llyfr Statud ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â datblygu ymhellach agweddau ar Addysg Gymraeg. Nodir yn y Papur Gwyn a gyhoeddwyd gan y Llywodraeth y bydd y Bil yn cymryd camau i alluogi holl ddisgyblion Cymru i ddod yn siaradwyr Cymraeg hyderus drwy'r system addysg statudol. Bydd Llywodraeth Cymru yn disgwyl gweld cynnydd yn y ddarpariaeth o addysg trwy gyfrwng y Gymraeg dros y blynyddoedd nesaf hyn a bydd rheidwydd statudol ar i awdurdodau lleol gynllunio ar gyfer y twf hwn.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn ei gwneud yn ofynnol i gyrff cyhoeddus yng Nghymru ystyried effaith hirdymor eu penderfyniadau. Wedi ei gynnwys yn y ddeddf mae saith Nod Llesiant, pwrpas y nodau hyn yw sicrhau bod pawb yn gweithio tuag at gyflawni'r un nodau. Un o'r nodau hynny yw gweithio tuag at Gymru sydd â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu.

[Prosiectau yng nghynllun y Cyngor](#)

Gwynedd Yfory: Sut mae'r ddarpariaeth newydd ar gyfer leuenctid yn gweithio ar draws y sir a pha ddeilliannau y mae'n eu cyflawni i bobl ifanc.

Prosiect ar y Cyd efo'r Urdd

Mae prosiect ar y cyd rhwng Gwasanaeth leuenctid Gwynedd a'r Urdd wedi'i anelu at gynyddu cyfleoedd i bobl ifanc gymryd rhan mewn gweithgareddau trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r cydweithrediad hwn yn cynnwys cyflogi Swyddog leuenctid ar y cyd, sy'n trefnu gweithgareddau trwy'r Gymraeg yn ystod ac ar ôl oriau ysgol. Nod hyn yw annog pobl ifanc i ddefnyddio'r Gymraeg mewn sefyllfaoedd cymdeithasol ac anffurfiol, gan helpu i gryfhau'r defnydd o'r iaith tu allan i'r ystafell ddosbarth

Yn ogystal, mae Gwasanaeth leuenctid Gwynedd yn cynnig amrywiaeth o gyfleoedd i bobl ifanc 11-25 oed i ddatblygu sgiliau iaith, personol, cymdeithasol ac addysgol mewn llefydd nad yw'r defnydd o Gymraeg mor eang. Mae'r gwasanaeth yn canolbwyntio ar iechyd a lles, datblygiad sgiliau a chynhwysiant cymunedol, gyda'r bwriad o helpu pobl ifanc i ddod yn oedolion hyderus a hunangynhaliol.

-5 Aelwyd Gymunedol wedi eu datblygu yn Felinheli, Bangor, Caernarfon, Ardudwy a Bala

-Yn rhedeg sesiynau amrywiol tu allan i amserlen yr ysgol mewn 6 o ysgolion uwchradd y sir.

Gigs Bandiau Cymraeg

Wedi cydweithio gyda fforymau llais pobl ifanc a Hunaniaeth i drefnu gigs bandiau Cymraeg. Mae'r digwyddiadau yma wedi cynnig llwyfan i fandiau ifanc i gyflwyno eu cerddoriaeth i gynulleidfaoedd ehangach, gan feithrin diwylliant cerddorol bywiog i bobl ifanc lleol ac i bobl ifanc cael y cyfle i fwynhau bandiau mwyaf Cymru yn canu yn eu cynefin.

3420 o sesiynau wedi eu trefnu trwy gyfrwng y Gymraeg gan y Gwasanaeth leuenctid. Ystod eang o weithgareddau gan gynnwys clybiau ieuenctid cymunedol, alldeithiau, tripiâu achlysurol, gweithdai mewn ysgolion, gwaith mewn grwpiau bach, gwaith un i un a darpariaeth sydd wedi ei gomisiynu i bartneriaid.

- Pa fath o ddata sydd wedi'i gasglu am y gweithgareddau?
  - 19625 o gyfranogiadau.

- 1018 o achrediadau wedi eu cwblhau
  - 98% yn nodi eu bod wedi mwynhau y sesiynau
  - 97% yn nodi eu bod yn teimlo bod eu llesiant wedi gwella.
  - 97% wedi dysgu sgil/ profiad newydd.
  - 97% am barhau i fynychu.
- Adrodd ar ddeilliannau'r Gwasanaeth Ieuencid
    - yn fisol i Gyngor Gwynedd ar y data a amlinellwyd uchod.
    - yn flynyddol i pwyllgorau craffu y cyngor
    - i Lywodraeth Cymru pob 6 mis, drwy rhoi diweddariad ar y gwasanaeth.
    - Yn derbyn £20,000 yn flynyddol gan Llywodraeth Cymru i fynd i'r afael ar gynyddu darpariaeth iaith Gymraeg i bobl ifanc.
  - Iaith a lleoliad y gweithgareddau
    - Pob gweithgaredd yr ydym yn ei gynnis yn Gymraeg/ dwyieithog.
    - Gweithiwr Ieuencid wedi ei leoli yn mhob un ysgol uwchradd ac arbennig ac yn gweithio drwy bontio i'r gymuned.
    - Prosiectau cymunedol yn cael eu cynnal ar draws Gwynedd
  - Nifer o bobl ifanc a fynychodd (neu amcangyfrif ble nad oes ystadegau ar gael)
    - 19625 o gyfranogiadau ar hyd y flwyddyn

Gwynedd Gymraeg:

Moderneiddio ac ehangu'r ddarpariaeth drochi ar gyfer dysgu Cymraeg i blant

Bellach mae gwaith adeiladu a moderneiddio Gwedd 1, gwerth 1.1. miliwn sef unedau trochi Pontio Cynradd/Uwchradd wedi ei gwblhau a bydd Uned Drochi Tywyn, yr olaf ohonynt yn agor ei drysau i'r dysgwyr ar yr 20fed o Ionawr 2025. Mae'n ddarpariaeth yma yn sicrhau fod dysgwyr sy'n newydd-ddyfodiaid i'r sir yn cael cyfleoedd i ddysgu'r Gymraeg cyn gynted â phosibl o fewn eu rhanbarth, a hynny drwy ddarpariaeth gyfoes o'r radd flaenaf.

Yn ogystal mae'r gwaith adeiladu a moderneiddio'r unedau trochi cynradd gwerth 1.1. miliwn hefyd yn mynd rhagddo ar amser a bydd yr uned newydd yn ysgol Cymerau, Dolgellau a Maesincla yn agor i'r dysgwyr ddechrau tymor yr haf 2025. Bydd y ddarpariaeth hon yn sicrhau'r cyfle gorau i'n holl ddysgwyr ddod yn siaradwyr Cymraeg hyderus sy'n gallu defnyddio'r iaith ym mhob agwedd ar fywyd.

[Prosiectau a chynlluniau eraill](#)

Cyfarfodydd Ymgysylltu i drafod Polisi Iaith Addysg Gwynedd:

Yn ystod tymor y Gaeaf 2024 bu cynrychiolwyr Cyngor Gwynedd yn cynnal cyfres o sesiynau ymgysylltu i drafod Polisi Iaith Addysg presennol Cyngor Gwynedd. Comisiynwyd Meirion Prys Jones, ymgynghorydd iaith llawrydd i hwyluso'r cyfarfodydd. Mae Meirion yn adnabyddus am ei waith ym maes cynllunio ieithyddol ac wedi cyngori Awdurdodau Addysg yn genedlaethol a rhyngwladol ac hefyd wedi cydweithio'n agos â Llywodraeth Cymru. Roedd y sesiynau hyn yn gyfle i ran-ddeiliaid drafod, ac i gasglu syniadau ac awgrymiadau ynglŷn â'r polisi ac i ystyried a oes angen ei ddiwygio yng ngoleuni canlyniadau Cyfrifiad 2021 a nifer o ddatblygiadau polisi ym maes

iaith ac addysg ar y lefel genedlaethol. Cynhaliwyd 20 o gyfarfodydd hefo croes doriad o ymgysylltwyr; plant cynradd ac uwchradd, disgyblion Ysgolion Arbennig, Penaethiaid ar draws y sectorau a'r rhanbarthau, Aelodau Etholedig o blith Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi a'r Pwyllgor Iaith ynghyd â Chynrychiolaeth o Fforwm Llywodraethwyr Gwynedd a swyddogion y Comisiynydd Iaith. Yn fuan yn y flwyddyn newydd bwriedir llunio polisi drafft a strategaeth i'w cyflwyno i aelodau'r Pwyllgor Craffu.

Gwerthuso'r Gyfundrefn Addysg Drochi

Mae'r Gyfundrefn Drochi bellach wedi cwblhau cylch blwyddyn a dau dymor ers ei sefydlu yn Ionawr 2023. Amserol felly oedd gwerthuso'r newid gan roi ystyriaethau hefyd i farn rhanddeiliaid trwy gynnal Astudiaeth Effaith. Comisiynwyd Prifysgol Bangor i gynnal y gwerthusiad.

Nod yr astudiaeth achos gynhwysfawr hon oedd gwerthuso effaith a chraffu ar ddarpariaeth y Gyfundrefn Addysg Drochi bresennol i weld os ydyw yn cyflawni'r addewid ac yn rhoi'r sylfaen angenrheidiol i ddisgyblion yng Ngwynedd i gaffael y Gymraeg wrth gychwyn ar eu taith ieithyddol i ddod yn siaradwyr newydd.

Cynhaliwyd cyfarfodydd ymgysylltu â rhanddeiliaid e.e. penaethiaid ac athrawon prif lif; athrawon yr unedau trochi, rhieni a dysgwyr. Treuliwyd amser hefyd yn arsylwi ar y dysgwyr yn yr unedau trochi ac yn ôl yn yr ysgolion ar y dyddiau pontio ar ddechrau ac ar ddiwedd y cwrs trochi.

Cyflwynir adroddiad derfynol y Gwerthusiad i Bwyllgor Craffu Addysg ac Economi yn ystod Tymor y Gwanwyn 2025. Bydd yr adroddiad terfynol yn cynnig tystiolaeth ymchwil gadarn ar effeithlonrwydd y model trochi yng Ngwynedd, ynghyd ag argymhellion ar gyfer datblygiadau a gwelliannau posib yng Ngwynedd a thu hwnt ar gyfer y dyfodol.

Strategaeth Addysg

Pwrpas y strategaeth yw amlinellu uchelgais ar gyfer addysg yng Ngwynedd dros y ddegawd nesaf. Un cyfle yn unig y mae plentyn yn ei gael i dderbyn addysg ac mae'n gwbl allweddol bod y system addysg yng Ngwynedd yn galluogi ein plant i fod yn beth bynnag y mae nhw'n dymuno fod. Ni ddylai ein cyfundrefn addysg ffrwyno uchelgais ein plant. Bydd y strategaeth yn ymgorffori blaenoriaethau Cynllun y Cyngor ac yng nghyd destun y Gymraeg gan sicrhau fod pob plentyn yng Ngwynedd yn gallu defnyddio'r Gymraeg yn hyderus yn yr ysgol ac yn gymdeithasol, a thrwy gefnogi ymdrechion i greu siaradwyr newydd o bob oed.

2. Beth arall sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf er mwyn codi statws y Gymraeg a sicrhau cyfleoedd i bobl i ddefnyddio'r Gymraeg?

(e.e. addysg, adnoddau, teuluoedd, hyrwyddo defnydd o wasanaeth drwy'r Gymraeg)

- Gweithredu Argymhellion yn dilyn y broses ymgysylltu ynglŷn â'r Polisi Iaith.
- Gweithredu Argymhellion Adroddiad Terfynol Gwerthusiad Cyfundrefn Addysg Drochi Gwynedd.

3. Ydy datblygiad technoleg wedi amharu ar eich gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg? Os yn berthnasol rhowch enghraifft. Sut ydych chi'n sicrhau nad yw datblygiad technoleg yn effeithio ar eich gallu i ddarparu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg?

Mae ein prosiect TGCh rhithiol Aberwla yn esblygu'n gyflym a bellach yn bentref sy'n llawn o leoliadau sy'n cynnig gweithgareddau amrywiol i'r dysgwyr wrth iddynt ymarfer ac atgyfnerthu geirfa a phatrymau iaith Gymraeg. Ceir fferm yn cynnwys Cae Glampio, archfarchnad, garej, siop gajets, Caffi, Canolfan Hamdden a Llyfrgell ac ar hyn o bryd rydym yn datblygu Coedwig a Gorsaf

Dywydd. Mae'r adnodd arloesol hwn yn cael ei ddefnyddio yn ein canolfannau trochi a'r plant wrth eu bodd yn ei ddefnyddio ac yn dysgu trwy chwarae. Yn ogystal rydym yn ei dreialu yn yr uned drochi yn Ysgol Morgan Llwyd Wreccsam, uned drochi Glan Clwyd, Unedau trochi uwchradd Môn, Rhondda Cynon Taf, Sir, Gâr, Bro Morgannwg a Cheredigion.

Dyma ddarpariaeth addysg drochi gyfoes o ansawdd uchel, apelgar i ddysgwyr ddatblygu ac ymarfer eu medrau siarad, gwrando a darllen yn y Gymraeg. Mae'n cynnig cyfle i hwyrddyfodiaid gynyddu eu defnydd o'r Gymraeg, gan osod her i ymestyn y dysgwyr mwy abl a thalentog ac mae'n adnodd sy'n pontio dysgwyr cynradd ac uwchradd. Yn ddi-os mae'r adnodd hwn yn meithrin agweddau iach tuag at y Gymraeg fel iaith bob dydd a iaith bob dim. Mae'n normaleiddio'r Gymraeg ar blatfform Digidol cyffrous.

4. Sut ydych chi'n cadw cofnod o'r bobl sy'n defnyddio eich gwasanaeth trwy gyfrwng y Gymraeg? Allwch chi rannu data perthnasol?

e.e.

Blynyddoedd cynnar

1. *Data cyrhaeddiad y CSGA o ran nifer y lleoliadau gofal plant, a nifer plant sydd yn derbyn addysg cyfrwng Cymraeg.*
2. *Nifer cylchoedd Ti a Fi, grwpiau Rhiant a Phlentyn sydd yn cael eu cefnogi/cynnal.*
3. *Nifer y gweithgareddau sydd yn cael eu targedu yn benodol at deuluoedd ifanc/rhieni a babanod gan wasanaethau'r Cyngor.*
4. *Nifer y gweithgareddau teuluol sydd yn cael eu trefnu gan y fenter iaith.*
5. *Nifer ymgyrchoedd rhannu adnoddau a gwybodaeth.*

Dysgu

1. Ystadegau monitro CSGA
2. Nifer staff y Cyngor sydd yn derbyn hyfforddiant i wella sgiliau
3. Nifer prentisiaethau sydd yn cael eu cynnig gan y Cyngor
4. Nifer cyfleoedd hyfforddi/achrediadau sydd yn cael eu cynnig gan y gwasanaeth ieuenctid.

Gwaith a gwasanaeth

1. Nifer busnesau sydd yn derbyn cymorth ariannol drwy gynllun Arfor
2. Nifer staff sydd yn derbyn cefnogaeth i ddysgu Cymraeg neu ddatblygu sgiliau
3. Nifer staff sydd yn cymryd rhan mewn cynlluniau cyfeillio/pencampwyr

Y gymuned

1. Nifer gweithgareddau wedi eu cynnal gan wasanaethau'r Cyngor a'r fenter iaith ar gyfer gwahanol grwpiau
2. Nifer mentrau cymunedol sydd yn cael eu cefnogi drwy gynlluniau Adfywio ac Economi

Ymchwil a thechnoleg

1. Nifer prosiectau ymchwil sydd wedi eu cynnal gan y Cyngor, neu eu comisiynu gan y Cyngor

Unrhyw ddata arall perthnasol

Ym maes Blynyddoedd Cynnar mae targed penodol o fewn yr Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant 2022-27 ar gyfer 'Sicrhau darpariaeth iaith Gymraeg/Dwyieithog i holl blant y Sir'.

Mae Adroddiad Cynnydd 2024 yn nodi, yn unol â'r wybodaeth mae DEWIS yn ei gadw o ran iaith ein darpariaeth, bod 47.49% o'n darpariaeth yn uniaith Gymraeg gyda 47.10% yn darparu'n ddwyieithog a 3.86% yn darparu yn Saesneg gydag elfennau dwyieithog.

(Mae'r wybodaeth isod yn cyfiri'r holl wasanaeth mae darpariaethau wedi ei nodi ar Dewis- mi all un ddarpariaeth fod yn cynnig mwy nag un gwasanaeth e.e. cylch meithrin a chlwb ar ôl ysgol).

Gweler isod ein sefyllfa bresennol mewn perthynas â chanran y plant meithrin/tair oed sy'n cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.

Data Cylchoedd Meithrin Gwynedd

Ardal	Nifer Cylchoedd Meithrin	Nifer / % plant meithrin 3 oed sydd yn trosglwyddo i addysg Gymraeg
Arfon	28	99%
Dwyfor	18	100%
Meirionydd	19	100%

Tymor yr Haf 2024 – 388 o blant 3 oed yn derbyn eu hawliad Addysg Feithrin mewn 51 lleoliad cyfrwng Cymraeg o fewn y Sir.

Mae'r 16 lleoliad gofal plant Dechrau'n Deg o fewn y Sir i gyd yn gyfrwng Cymraeg

Data dynodiad ieithyddol y darpariaethau gofal plant eraill yn y Sir:-

Darpariaeth	Cymraeg	Dwyieithog	Saesneg
Meithrinfeydd	13	5	1
Cylchoedd Meithrin / Playgroup- sydd ddim yn darparu AF	7	1	
Gwarchodwyr	37	5	10
Clybiau ar ôl Ysgol/Gwyliau	10	2	

Mae 98.21% o blant 5 oed y sir yn derbyn eu haddysg trwy gyfrwng y Gymraeg a chefnogaeth ymarferol effeithiol mewn lle i gynyddu'r ddarpariaeth mewn un ysgol gynradd benodol er mwyn gwireddu'r targed o 100% o fewn oes y CSGA. Rydym yn defnyddio cyfran o grant trochi hwyr i gyflogi athrawes brofiadol i gydweithio hefo staff a dysgwyr dosbarth Derbyn a Blwyddyn 1 mewn ysgol benodol ym Mangor i fodelu dulliau trochi llwyddiannus a chydweithio hefo staff y Cyfnod Sylfaen i fapio datblygiad ieithyddol Cymraeg y dysgwyr ar hyd y continwmm iaith. Mae'r athrawes hefyd yn cefnogi mewn dwy ysgol arall ym Mangor i wreiddio dulliau trochi cynnar yn y Derbyn. Yn yr ysgol drosiannol mae 25 o ddysgwyr y dosbarth Derbyn ac 13 o flwyddyn 1 wedi cael mynediad at ymyrraeth drochi gynnar.

Yn ôl data CYBLD 2024 mae 67 o ddysgwyr Du, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig 5 oed wedi'u cofrestru yn Ysgolion Gwynedd. Mae 58 ohonynt yn cael eu haddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg sef 87%.

Mae gweddill y garfan hon sef 9 yn mynychu'r ysgol Gynradd sydd yn y categori trosiannol ac yn derbyn cyfran o'u haddysg trwy'r Gymraeg dan nawdd grant Trochi Hwyr Llywodraeth Cymru.

Dyma'r ail flwyddyn ers cychwyn ar y broses o gynyddu'r ddarpariaeth Gymraeg yn yr ysgol.

Roedd 1290 o ddysgwyr yng ngharfan blwyddyn 6 ar draws ysgolion Gwynedd yn trosglwyddo i'r uwchradd ym Medi 2023. Mae'r tabl isod yn nodi asesiadau athrawon o garfannau iaith sy'n crynhoi lefelau a medrau ieithyddol y dysgwyr ar draws y llinyn llafar, darllen ac ysgrifennu.

A	disgyblion hyfedr yn y ddwy iaith	825	64%
B	disgyblion cryfach eu Cymraeg na'r Saesneg	113	8.8%
C1	disgyblion cryfach eu Saesneg na'u Cymraeg	275	21.3%
C2	disgyblion cyfyng eu Cymraeg - dysgwyr/hwyrddyfodwyr	55	4.2%
CH	disgyblion sy'n gyfyng eu defnydd o'r ddwy iaith	22	1.7%

Gosodwyd carreg filltir yn adroddiad blaenorol y CSCA i gynyddu'r nifer o ddysgwyr yng ngharfannau A a B. Gwiredwyd y flaenoriaeth honno eleni a gwelir o'r tabl uchod fod 74.8% wedi eu hasesu yn hyfedr ddwyieithog. Mae hyn yn gynydd o 7.8% ers 2022-2023 pan oedd y ddwy garfan yn 67%.

Mae 41% o blant Clwstwr Bangor yn syrthio i garfan A sydd yn gynydd o 2% a 41% yng ngharfan C1 sydd yn ostyngiad o 6%. Mae prosiectau gloewi ac adennill hyder wedi digwydd o fewn y clwstwr yn targedu dysgwyr blwyddyn 5 a 6, i godi safonau a hyder y dysgwyr yn y Gymraeg. Darperir cefnogaeth ychwanegol rhwng Medi 2024 a Mawrth 2025 i ysgolion dalgylch Bangor a Tywyn i ffocysu ar eu darpariaeth Gymraeg yng nghyd destun categoreiddio er mwyn cryfhau'r ddarpariaeth honno ac arfogi'r gweithlu i ddefnyddio dulliau trochi yn llwyddiannus hefo'r dysgwyr sy'n cyrraedd yr ysgolion hefo'u rhieni yn mudo i weithio i'r brifysgol, yr ysbyty a chartrefi gofal a nyrsio.

Yn ystod y flwyddyn academaidd 2023-2024 darparwyd cefnogaeth a mynediad i 195 o ddysgwyr blynyddoedd 2-9 ar gwrs trochi dwys 10 wythnos yn yr unedau trochi ar draws y tri rhanbarth o fewn y sir sydd yn gyfartaledd o 65 disgybl bob tymor. Yn ogystal darparwyd cefnogaeth ôl ofal i 101 o ddysgwyr yn ystod y flwyddyn addysgol mewn 44 o ysgolion prif-lif. Mynychodd 42 o ddysgwyr blynyddoedd 7,8 a 9 gwrs byr Ad-ennill hyder dros 3 wythnos yn yr ysgolion uwchradd sy'n lletya'r unedau trochi Pontio Cynradd/Uwchradd. Dyma'r tro cyntaf i ni fel cyfundrefn gynnig y cwrs hwn. Gan fod yr adborth yn gadarnhaol, byddwn yn ail redeg y cwrs ym mis Medi 2025. Rydym yn blaenoriaethu mynediad i'r cwrs Ad-ennill hyder i ddysgwyr sydd wedi eu hasesu fel carfan C1 gan athrawon ysgolion cynradd.

Rydym yn gweithio'n agos hefo menter iaith Hunaniaith i gynnal cyfarfodydd penodol mewn ardaloedd targed e.e. Pen Llŷn i godi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg a chynnwys rhieni hwyr ddyfodiaid mewn gweithgareddau cymunedol ynghyd â'u trochi yn y diwylliant Cymreig sydd yn yr ardal. Trefnwyd noson o hwyl yn y neuadd gymunedol ym Motwinnog, a chomisiynwyd Anni Llŷn i gynnal gweithdai ymwybyddiaeth iaith hefo'r dysgwyr yn yr ysgol a rhannwyd hynny wedyn ymysg y rhieni. Gwahoddwyd disgyblion yr ysgol i berfformio. Roedd hwn yn ddigwyddiad cymunedol cynhwysol iawn. Y bwriad yw defnyddio'r model cydweithio hwn mewn cymunedau cyffelyb yn y dyfodol. Mae cydweithio yn digwydd hefo Menter Iaith Bangor hefyd, ymysg cymunedau o gefndiroedd ethnig i'w cynnwys yn y gweithgareddau cymunedol Cymraeg a Chymreig er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig.

Roedd 1303 o ddysgwyr yn y cohort Blwyddyn 11 yn ysgolion uwchradd Gwynedd Haf 2024. Cesglir data darpariaeth Gymraeg manwl yn unigol gan bob un o'r ysgolion uwchradd yn y sir.

Dyma'r data cyfredol yn erbyn y tri dangosydd o ran cymwysterau Cymraeg ar ddiwedd y cyfnod oed statudol yn 16 oed – syn cynnwys pob disgybl yn y sir:

DANGOSYDD O RAN DEILLIANT 4 CSCA	CANRAN
Canran disgyblion Bl.11 sy'n astudio o leiaf 3 phwnc CA4 drwy gyfrwng y Gymraeg yn ogystal â TGAU Cymraeg Iaith Gyntaf	73.6%
Canran disgyblion Bl.11 sy'n astudio o leiaf 5 phwnc CA4 drwy gyfrwng y Gymraeg yn ogystal â TGAU Cymraeg Iaith Gyntaf	73.2%
Canran disgyblion Bl.11 sy'n sefyll arholiad TGAU Cymraeg Iaith Gyntaf	84.2%
Canran disgyblion Bl.11 sy'n sefyll arholiad TGAU Cymraeg Ail Iaith	14.35%
Heb gofrestru ar gyfer TGAU Cymraeg	1.5%

Mae 79 o ysgolion Gwynedd yn rhan o'r Siarter Iaith ac 1 ysgol yn gwneud Cymraeg Campus ac yn gweithio tuag at y wobwr efydd y flwyddyn hon. Mae llawer o drafodaethau cenedlaethol wedi digwydd ac adnoddau a dogfennau newydd wedi eu cyhoeddi ar gyfer ail lansio'r siarter yn mis Medi. Bydd 13 o ysgolion Gwynedd dan arweiniad Cydlynedd Siarter Iaith a Swyddog Strategaeth Iaith Uwchradd Gwynedd yn cael eu dilysu ar gyfer gwobrau Efydd, Arian neu Aur yn ystod y flwyddyn academaidd 2024-2025.

Mae pob disgybl ADY/AAA yn derbyn mewnbyn trwy gyfrwng y Gymraeg o fewn yr Awdurdod. Mae pob aelod o staff sydd yn darparu o'r Gwasanaeth Canolog ADY a CH yn rhugl yn y Gymraeg ac yn gallu darparu gwasanaeth dwyieithog.

5. Beth yw sgiliau iaith eich staff?

Mae man cychwyn ein gweithlu addysg o ran y Gymraeg yn dda gyda 97.6% o'r athrawon cynradd a 86% o athrawon uwchradd yn hyderus i addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg.

Rydym yn rhannu gwybodaeth yn gyson gyda'n hysgolion am y ddarpariaeth sydd ar gael ar gyfer gwella sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu. Mae ein dwy ysgol uwchradd drosiannol yn ymwybodol o'r gefnogaeth sydd ar gael iddynt trwy Ddigwyddiad Dysgu Cymraeg y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol.

Mae Athrawes Hyrwyddo'r Gymraeg yn Ysgol Friars yn cynnal gweithgareddau cynyddu hyder y Gymraeg gyda grwpiau o staff yn yr ysgol.

Fel yr adroddwyd yn erbyn Deilliant 6 mae gweithlu arbenigol cyfrwng Cymraeg ar gael yn y sir i ymateb yn llawn trwy'r Gymraeg wrth gefnogi dysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol a'u teuluoedd. Mae'r awdurdod ac ysgolion uwchradd y sir wedi bod yn rhan greiddiol o ddatblygu hyfforddiant cyfrwng Cymraeg ar y cyd gyda CYDAG a CBAC ar y cymwysterau newydd. Ac mae ysgolion y sir yn rhan o fforwm newydd CYDAG y Gogledd sy'n hyrwyddo addysg Gymraeg ar draws Gogledd Cymru.

Mae trafodaethau wedi cychwyn gyda Meinir Ebbsworth a'r ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol o ran y gefnogaeth y gellid ei chynnig yn benodol ac yn arbenigol i Wynedd. Mae'r ysgolion trosiannol eisoes wedi ymgysylltu gyda'u darpariaeth bresennol.

Yng nghyd destun Dynodiadau Iaith yr Adran Addysg mae 95.4% o staff yr Adran sydd wedi cwblhau hunanasesiad iaith yn cyrraedd dynodiadau iaith eu swydd. Fodd bynnag nid yw nifer helaeth o staff Adran Arlwygo a Glanhau ysgolion wedi cwblhau'r hunanasesiad oherwydd diffyg mynediad hylaw at yr holiadur ar Hunanwasanaeth y Cyngor.

Data Staff yr Adran Addysg:

Nifer wedi cwblhau'r holiadur iaith: 1468 (44.43%)

Nifer sydd heb gwblhau'r holiadur iaith: 1836 (55.57%)

Nifer sydd wedi derbyn asesiad iaith (wedi cwblhau'r holiadur neu gael asesiad syml gan reolwr llinell): 1496 (45.28%)

Nifer sydd heb dderbyn asesiad iaith: 1808 (54.72%)

Data ar gyfer staff sy'n cyrraedd dynodiadau iaith eu swyddi (ar gyfer y rhai gydag asesiad iaith yn unig):

Yn cyrraedd: 1361 (91%)

Ddim yn cyrraedd: 135 (9%)

6.Rhowch enghreifftiau o unrhyw rwystrau, cwynion a chanmoliaeth sy'n gysylltiedig gyda darparu a hyrwyddo gwasanaethau cyfrwng Cymraeg.

Heriau recriwtio ar gyfer staff yn y maes gofal plant ar hyn o bryd, ac mae angen cadw golwg ar lefelau sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu yn y cyfnod nesaf i osgoi unrhyw lithro mewn safonau Heriau penodi Cydlynwyr Iaith mewn rhai dalgylchoedd – Cydlynwyr presennol yn rhoi'r gorau i'r rôl mewn dwy ddalgylch, ac angen penodi olynwyr.

Lefel staffio o fewn y Gwasanaeth Seicoleg Addysgol yn bryderus o ran gallu cynnig y ddarpariaeth yma trwy Gyfrwng y Gymraeg i lefel angenrheidiol.

Mae'r sefyllfa heriol o ran recriwtio athrawon arweinwyr ac athrawon, yn arbennig mewn rhai meysydd arbenigol, yn her barhaus.

Yn yr un modd mae'r her o recriwtio a chadw cymorthyddion ar draws ein hysgolion yn parhau'n amlwg.

Mae Cyllid yn her enfawr i ysgolion. Mae toriadau yn anochel yn golygu lleihau nifer staff a hynny yn anochel yn cael effaith ar y Gymraeg.

Diffyg mynediad hylaw i staff Arlwygo a Glanhau at System Hunanwasanaeth y Cyngor- diffyg data cyflawn yn golygu nad oes gennym adnabyddiaeth lawn o hyfedredd neu anghenion ieithyddol y gweithlu penodol hwn o fewn yr Adran.

Ar neges gadarnhaol mae Cogyddes un ysgol gynradd yn Arfon wedi ei derbyn ar gwrs Cymraeg yn Nant Gwrtheyrn lle trwy'r Ganolfan Dysgu Genedlaethol ac mae'r Adran Arlwygo wedi cytuno i dalu ei chyflog tra bydd hi'n mynychu'r cwrs.

Adroddiad yr adran i Bwyllgor Iaith yn 2024:

[Adran Addysg Cynllun Hybur Gymraeg.pdf](#)